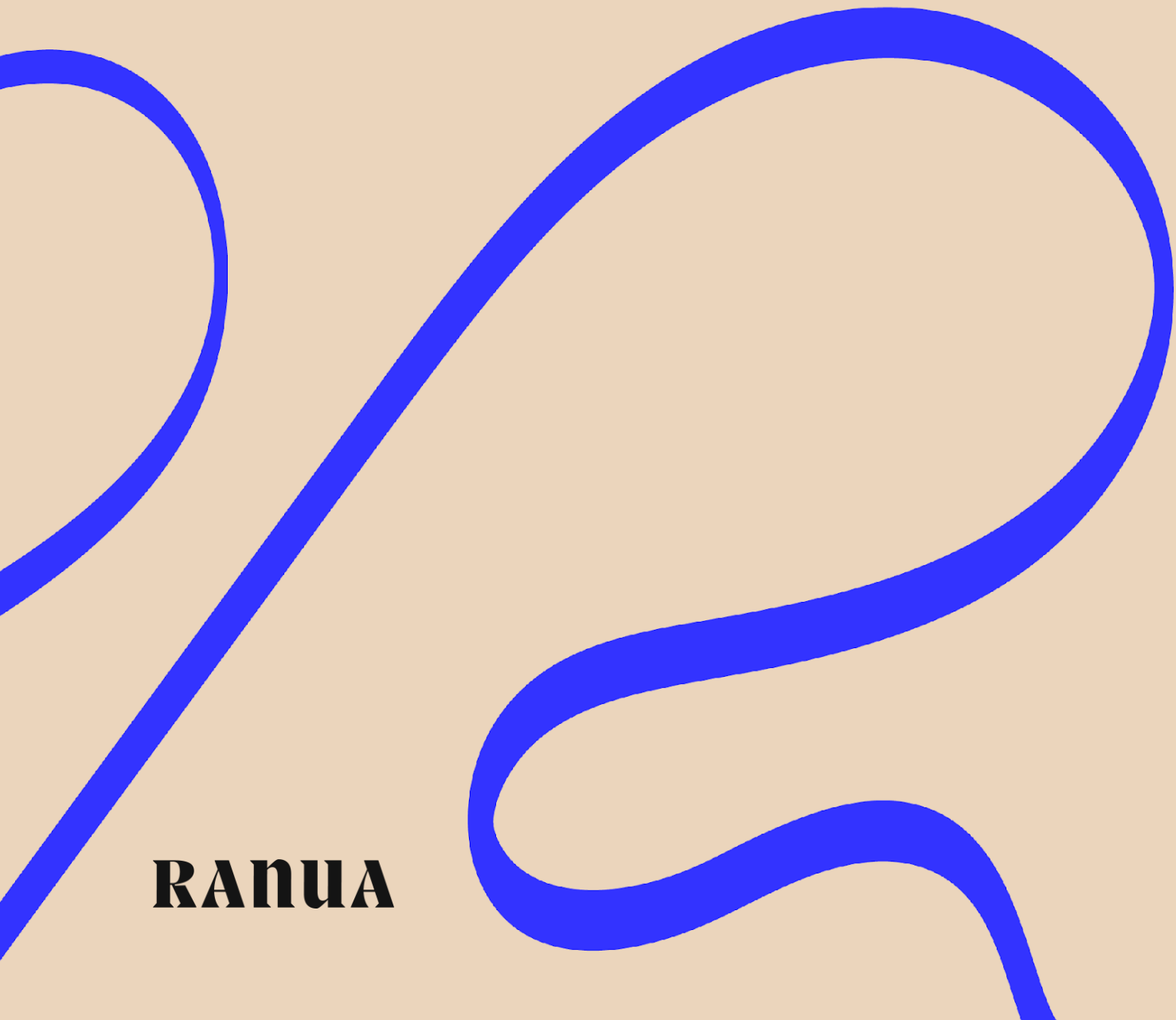

**Oppilaiden suojaaminen väkivallalta,
kiusaamiselta ja häirinnältä
(perusopetus)**

RANUA

Sisällysluettelo

Johdanto	2
1. Käsitteiden määrittely	3
1.1 Väkivalta.....	3
1.2 Kiusaaminen	4
1.3 Häirintä	6
1.4 Seksuaalinen häirintä	6
2. Yhteinen vastuu.....	8
3. Toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi	10
3.1 Koulun toimintakulttuuri	10
3.2 Ryhmäyttäminen	10
3.3 Tunne- ja vuorovaikutustaitojen systemaattinen opettaminen	11
3.4 Oppilaskuntatoiminta	11
3.5 Kummi- ja tukioppilastoiminta.....	11
3.6 Kodin ja koulun yhteistyö	12
3.7 Opiskeluhoito	12
3.8 Matalan kynnyksen puuttuminen	13
4. Toimenpiteet väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään puuttumiseksi	14
4.1 Väkivaltaan puuttuminen.....	14
4.2 Kiusaamiseen puuttuminen	14
4.3 Häirintään puuttuminen	18
5. Lainvastainen toiminta koulussa	21
5.1 Ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen ja ilmoitusalttius	21
5.2 Toimintamallit kouluissa tapahtuviin yleisimpiin lainvastaisiin tekoihin	22
6. Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän seuranta ja arviointi	27
7. Suunnitelman päivitys, perehdytys ja tiedotus	28
8. Ohjaavat asiakirjat ja lähteet	29
8.1 Ohjaava lainsäädäntö	29
8.2 Ohjaavia asiakirjoja.....	29
8.3 Lähteet.....	29
9. Yhteystietoja.....	31
9.1 Sosiaalitoimi	31
9.2 Ennalta estävä toiminta (EET) Lapin poliisilaitos	31
9.3 Sovittelu	32

Johdanto

Oppilailla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet lainsäädäntöineen velvoittavat lasten kasvu ympäristöjen turvallisuudesta huolehtimiseen.

Lastensuojelulaissa (2007) määritellään lapsen oikeus turvalliseen kasvu ympäristöön ja tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun, varhaiseen tukeen ja puuttumiseen. Lastensuojelulaki velvoittaa lasten parissa työskenteleviä tekemään lastensuojeluilmoituksen silloin, kun oma toiminta ja yhteistyö perheen kanssa ei riittävästi kohenna lapsen tilannetta sekä ilmoituksen tekemiseen poliisille seksuaalisen ja vakavan pahoinpitelyn epäilyn tilanteessa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (2014) korostaa ennaltaehkäisevää toimintaa sekä oppilaan, opiskelijan ja koko opiskelu ympäristön fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden merkitystä.

Perusopetuslain 29 §:n mukaan opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista.

Suunnitelmassa kuvataan kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemistä, toimintamallia niihin puuttumiseksi, seuranta ja arviointia sekä yhteistyötä viranomaisten ja huoltajien kanssa. Suunnitelman avulla edistetään tietoisuutta kiusaamisesta, väkivallasta ja häirinnästä, edistetään niiden vastaista työtä sekä vahvistetaan osaamista toimia kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatilanteissa.

Yhtenäiseen toimintakulttuuriin kuuluu se, että kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään. Kiusaamisessa, häirinnässä ja väkivallassa on aina kysymys perus- ja ihmisoikeuksien loukkaamisesta ja siihen tulee puuttua välittömästi.

1. Käsitteiden määrittely

1.1 Väkivalta

Väkivalta tarkoittaa voiman ja vallankäyttöä suhteessa toiseen tehdäkseen toiselle jotain pahaa, vahingoittavaa ja satuttavaa. Väkivalta voi olla ruumiillista voimankäyttöä kuten lyömistä, tai henkistä kuten toisen loukkaamista ja satuttamista sanallisesti. Henkistä väkivaltaa on myös toisen pakottaminen tekemään jotain tai ajattelemaan jollain tietyllä tavalla.

Suomen lain mukaan väkivalta on rikos. Väkivallan tekijä voi joutua korvaamaan toiselle aiheuttamansa vahingon. Jos tekijä on täyttänyt 15 vuotta, hän voi joutua myös rikosoikeudelliseen vastuuseen. (Rikoslaki 39/1889)

Seksuaaliväkivalta on väkivallan muoto, jolla tarkoitetaan esimerkiksi koskettelua, ahdistelua, häirintää, insestiä, raiskauksia ja nöyryyttäviin tai häpeällisiin seksuaalisiin tekoihin pakottamista. Seksuaaliväkivalta loukkaa seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja yksityisyyttä. Seksuaalisuutta loukattaessa loukataan koko ihmisyyttä, ja siksi se on erityisen traumatisoivaa. Seksuaaliväkivalta aiheuttaa syyllisyyttä ja häpeää ja siten myös salailua, jonka vuoksi apua ei uskalleta hakea ja pyytää.

Kunniaan liittyvällä väkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa tai rajoittamista, joka liittyy perheen tai suvun piirissä tapahtuvaan kunniannormien puolustamiseen. Väkivalta voi olla luonteeltaan psyykkistä tai fyysistä, ja sen syyksi saattaa riittää pelkkä epäily väkivallantekijän arvion mukaan kunniattomasta käyttäytymisestä.

Kunniaväkivalta ilmenee esim. uhkailemalla, liikkumisen rajoittamisella, ystäväpiirin rajoittamisena, pakkoavioliitoilla ja äärimmillään murhana. Väkivallan tekijä tavoittelee väkivallalla tai sillä uhkailulla sitä, että uhri toimii yhteisön arvojen ja normien mukaisesti, eikä saata perhettään tekijän näkökulmasta häpeään. Väkivallan tekijän motiivina on pyrkimys suvun kunnian suojaamiseen tai sen palauttamiseen. Kunniaväkivaltaan liittyy usein yhteisön legitiimi väkivallan hyväksyntä, ja väkivaltaa on tekijän näkökulmasta pakko harjoittaa perheen kunnian säilyttämiseksi.

Väkivaltainen ekstremismi eli väkivaltainen ääriajattelu tarkoittaa sitä, että väkivaltaa käytetään, sillä uhataan, se oikeutetaan tai siihen kannustetaan perustellen sitä aatemaailmalla.

1.2 Kiusaaminen

Kiusaamisesta on kysymys silloin, kun yksi ja sama lapsi tai nuori joutuu tahallisesti, toistuvasti ja systemaattisesti toisen tai toisten epäasiallisen toiminnan kohteeksi. Kaikki koulussa tapahtuva aggressiivinen käyttäytyminen ei ole kiusaamista. Kiusaamiseksi ei lasketa lasten keskinäisiä erimielisyyksiä, kiusoittelua, hännäämistä tai satunnaista haitantekoa. Nämä tilanteet ovat yleensä hetkellisiä ja niiden kohteeksi joutuvat lapset vaihtuvat. Ristiriidat ja erimielisyydet ovat väistämätön osa inhimillistä vuorovaikutusta ikään katsomatta.

Kiusaamiseen liittyy yleensä voimasuhteiden epätasapaino: kiusattu lapsi tai nuori on jollakin tavalla puolustuskyvytön tai heikommassa asemassa kiusaajaan tai kiusaajiin nähden. Kiusaaminen on yleensä ryhmäilmiö. Vaikka vain yksi ihminen toimisi pääkiusaajana, muut ympärillä olevat henkilöt ovat myös tärkeitä vaikuttajia kiusaamistilanteen syntymiseen. He toimivat usein kiusaajaa tukevissa rooleissa apureina, kannustajina tai hiljaisina hyväksyjinä. Kiusaaminen vaikuttaa kokonaisvaltaisesti lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen. Kiusaamisen vaikutukset heijastuvat negatiivisesti kiusaajan ja kiusattujen lisäksi turvattomana ilmapiirinä myös muuhun ryhmään, jossa kiusaamista tapahtuu.

Riidat ja erimielisyydet eroavat kiusaamisesta siinä, että ne ovat usein hetkellisiä, eikä niiden kohteeksi joudu jatkuvasti yksi ja sama oppilas. Kiusaamista ei ole aina helppo havaita. Lapset ja nuoret eivät aina halua kertoa aikuiselle kiusaamisesta, koska he pelkäävät sen olevan juoruilua tai pelkäävät kiusaajan kostavan jotenkin kertomisen. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että sekä kodeissa, varhaiskasvatuksessa ja kouluissa rohkaistaan lasta kertomaan heti aikuiselle, jos lapsi tai nuori itse kokee kiusaamista tai hän näkee tai kuulee jotakin toista lasta/nuorta kiusattavan.

Kiusaaminen on ilmiönä monimuotoinen ja joskus sen erottaminen muusta ei-toivotusta toiminnasta on haasteellista. Kaikkeen koulussa esiin tulevaan epäasialliseen käytökseen on puututtava kunkin tilanteen edellyttämällä tavalla.

Syrjinnällä tarkoitetaan, että henkilöä on kohdeltu vertailukelpoisessa tilanteessa huonommin kuin toisia yhden tai useamman henkilökohtaisen ominaisuuden takia. Yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvolain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Ostrakismi tarkoittaa torjutuksi tulemistä ja huomiotta jättämistä, sosiaalista ulossulkemista. Ostrakismi on tahallisesti tai tahattomasti tuotettua sosiaalista kipua, joka on verrattavissa väkivaltaan tai kiusaamiseen. Ulkopuolisuuden kokemuksen tuottamisen keinoja ovat esimerkiksi katseen tai keskusteluyritysten sivuuttaminen, selän kääntäminen, viesteihin vastaamattomuus tai yhteisestä tekemisestä ulossulkeminen.

Ostrakismi on näkymättömyytensä vuoksi ulkopuoliselle, esimerkiksi opettajalle, hyvin vaikeasti tunnistettavissa olevaa ja siksi puuttumisen kannalta haasteellista.

Vihapuhetta ovat kaikki ilmaisun muodot, jotka levittävät, yllyttävät, edistävät tai oikeuttavat suvaitsemattomuuteen perustuvaa vihaa. Vihapuhe voi liittyä esimerkiksi ihonväriin, kansalliseen tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen. Rangaistava vihapuhe on viestintää, joka täyttää rikoksen tunnusmerkit.

Kiusaamisen ilmenemismuotoja

Kiusaaminen voi ilmetä eri tavoin ja se voidaan jaotella fyysiseen, verbaaliseen, sosiaaliseen, psyykkiseen ja netissä ilmenevään kiusaamiseen.

Fyysisellä kiusaamisella tarkoitetaan yleensä lyömistä, tönimistä ja potkimista, jolloin kiusaaja käyttää fyysistä voimaa kiusattuun.

Verbaalisella kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että uhria loukataan sanallisesti, esimerkiksi pilkataan, uhkaillaan tai nimitellään.

Sosiaalisella kiusaamisella tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että kiusaamisen kohde jätetään ulkopuoliseksi tai hänen läsnä ollessaan hymistellään ja huokaillaan merkitsevästi.

Psyykkistä kiusaamista on pilkkaaminen, haukkuminen, toisen kohtelu kuin ilmaa, peleistä ja leikeistä poisjättäminen, juoruilu, syrjiminen, rasistinen käyttäytyminen, uhkailu jne.

Nettikiusaamista on nimettömien tai nimellä loukkaavien, pilkkaavien tai halventavien viestien, kuvien tai videoiden lähettäminen, toisena ihmisenä esiintyminen, toisen henkilön yksityisten tietojen levittäminen, ryhmästä eristäminen jne.

Netti-/somekiusaaminen tapahtuu sähköisissä ympäristöissä, kuten pikaviestimissä, yhteisöpalveluissa tai keskustelupalstoilla. Somekiusaaminen leviää nykyään usein netistä koulun arkeen. Somekiusaaminen on julkista ja pysyvää. Se aiheuttaa uhrille häpeää ja voi loukata häntä varsin pitkän aikaa. Somekiusaaminen on usein rikos: Kunnianloukkaus, esim. loukkaavien tekstien laittaminen nettiin, yksityiselämää koskevan tiedon levittäminen, laiton uhkaus.

1.3 Häirintä

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 14 §:n mukaan häirintää on käyttäytyminen, jolla loukataan henkilön ihmisarvoa siten, että luodaan halventava, nöyryyttävä, uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Häirintä on yksi syrjinnän muodoista. Häirintä voi olla esimerkiksi seksuaalista häirintää tai sukupuoleen perustuvaa häirintää. Tasa-arvolain (609/1986) 7§ kieltää seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän.

1.4 Seksuaalinen häirintä

Seksuaalinen häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä ovat tasa-arvolain mukaan syrjintää ja sellaisenaan kiellettyä.

Seksuaalisen kuvamateriaalin lähettäminen lapselle on seksuaalista häirintää ja se saattaa täyttää myös rikoksen tunnusmerkistön (rikoslaki 39/1889, 24.luku 8 § ja 9 §).

Seksuaalista häirintää ovat seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet sekä epäasialliset seksuaaliset puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset. Seksuaalinen häirintä voi ilmetä myös fyysisenä kosketteluna ja lähentelynä, sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevin ehdotuksina tai vaatimuksina sekä seksuaalirikoksina, kuten raiskauksena, sen yrityksenä tai seksuaalisena ahdisteluna.

Seksuaalista häirintää voi tapahtua eri digitaalisen median kanavissa kuten esimerkiksi nettipeleissä, WhatsAppissa ja Snapchatissa. Epäasiallisia seksuaalisia sisältöjä ovat muun muassa halventavat ja vihjailevat puheet, seksuaaliset eleet ja ilmeet, seksuaalissävytteinen nimittely sekä pyyntöjä kosketteluun webkameran tai muun digitaalisen laitteen välityksellä. Se sisältää usein seksuaalissävytteisten sivustojen, kuvien, videoiden, kommenttien ja viestien jakamista ja on tyypillisesti luonteeltaan toistuvaa, mutta myös yksittäinen tai huumoriksi tarkoitettu tahaton teko tai toiminta voi täyttää seksuaalisen häirinnän tunnusmerkistön lain mukaan.

Tasa-arvolain mukaan tahaton teko voidaan tulkita häirinnäksi, jos sen vaikutukset ovat syrjiviä ja henkilö kokee teon tai toiminnan ei-toivottuna (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986 7 §.) Seksuaaliseen häirintään digitaalisen median kautta voi liittyä myös kiusaamista.

Sukupuoleen perustuva häirintä on henkilön sukupuoleen liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Tällaista on esimerkiksi sukupuoleen liittyvä halventava nimittely. Sukupuoleen perustuva häirintä on tasa-arvolain mukaan syrjintää samoin kuin syrjintä sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella.

Seksuaalinen ahdistelu tarkoittaa tekoja, jotka loukkaavat seksuaalista itsemääräämisoikeutta kohdistuen yksityisiin kehon osiin, kuten pakaroihin, sukupuolielimiin, rintoihin tai reisiin. Sitä on sopimaton koskettelu kuten puristelu, sively, taputtelu tai kähmintä ja on rangaistavaa silloin, kun sitä voidaan pitää tahallisenä tekona. Esimerkiksi väkijoukossa vahingossa tapahtuva toisen takapuolen hipaisu ei ole rangaistavaa.

Jos seksuaalinen ahdistelu kohdistuu alle 16-vuotiaaseen tai alle 18-vuotiaaseen silloin, kun tekijä on auktoriteettiasemassa tai luottamussuhteessa alaikäiseen (esimerkiksi opettaja tai nuorisotyöntekijä), teko voi täyttää lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistön. Seksuaalisesta ahdistelusta tulee tehdä rikosilmoitus mahdollisimman pian.

2. Yhteinen vastuu

Opettajilla, rehtoreilla ja varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta syrjinnästä, väkivallasta, kiusaamisesta tai häirinnästä niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Haasteena tässä on tehdä arvio, täyttääkö toiminta jonkin edellä mainitun kielteisen toiminnan määritelmän. Hyvä tapa on laittaa wilman kautta jo ennakolta tietoa, että koululla selvitetään tapahtunutta ja tiedotetaan asiasta myöhemmin lisää.

Esimerkiksi: Oppilaiden välillä on sattunut välitunnilla tilanne, jossa on mahdollisesti tapahtunut kiusaamista. Koululla selvittelemme tapahtunutta kuulemalla osapuolia. Jos teillä on asiasta tietoa, toivomme teidän laittavan meille asiasta tarkennusta viestitse. Tiedotamme asiasta lisää mahdollisimman pian.

Koulun aikuiset ohjaavat tarpeen mukaan teon kohteen ja tekijän opiskeluhoitoon (kouluterveydenhoitaja, kuraattori, koulupsykologi). Opettajat ja rehtorit voivat konsultoida anonymisti opiskeluhoitoon asiantuntijoita, mikäli lapsen tai nuoren asia pohdituttaa. Opettaja ja rehtori voivat huolen herättyä olla yhteydessä sosiaalitoimeen, missä neuvotaan asianmukaiset jatkotoimenpiteet (lastensuojeluilmoitus). Vakavissa tapauksissa opettajalla ja rehtorilla on ilmoitusvelvollisuus myös poliisille. Katso luku [Lainvastainen toiminta koulussa](#) ja henkilökunnan saatavilla oleva poliisin ohjeistus [Milloin ja miten yhteys koulusta poliisiin Lapissa?](#)

Oppilaille järjestetään tunnetaitojen kasvatusta aloittaen järjestelmällinen opetus varhaiskasvatuksessa. Tunnetaitojen kasvatuksessa voidaan hyödyntää hyvin tarjolla olevaa materiaalia. Esimerkkinä Rovaniemen Hyvinvoinnin vuosikello, jossa on materiaalia vuosiluokittain ryhmiteltynä (esikoulu – 9. luokka) tai Oulun tunne- ja turvataidot -materiaali. Ranuan perusopetuksessa tunne- ja vuorovaikutustaitoja opetetaan omana oppiaineena puoli vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 3-6 ja yksi vuosiviikkotunti vuosiluokilla 7-8, yhteensä 4 vvh. Lisäksi tunne- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan eri oppiaineisiin integroituna ja koulun arjessa.

Koulun aikuisten tehtävänä on puuttua oppilaiden ristiriitatilanteisiin ja aggressiiviseen käyttäytymiseen riippumatta siitä, täyttääkö kyseinen käytös kiusaamisen määritelmän ja tunnusmerkit vai ei. Kun pienempien ristiriitojen selvittämistä harjoitellaan kodin ja koulun aikuisten tukemana mahdollisimman

varhain, opitaan keinoja selviytyä vähitellen myös itsenäisesti erimielisyyksistä ryhmässä ja kavereiden kesken.

Tavoitteena on saada kouluyhteisö ilmaisemaan, ettei se hyväksy kiusaamista tai muuta epäasiallista käyttäytymistä. Kaikkia kouluyhteisön jäseniä kannustetaan miettimään, mitä jokainen voisi tehdä kiusaamisen lopettamiseksi.

Oppitunneilla ja välitunneilla aikuiset seuraavat oppilaiden toimintaa. Välitunneilla välituntivalvojat puuttuvat liian fyysiseen leikkiin. Pyritään ohjaamaan oppilaita tilanteissa, milloin välituntileikit eivät enää tunnu leikkiin osallistuvasta leikiltä. Valvojien tehtävänä on puuttua ja ohjata.

Suunnitelma väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi on perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelman keskeistä sisältöä. Olennaista on saada oppilaat ja huoltajat sekä koulun ulkopuoliset yhteistyötahot mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan keinoja kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi, vähentämiseksi ja poistamiseksi.

Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisy on suunnitelmallista, pitkäjänteistä ja jatkuvaa arjessa tapahtuvaa toimintaa. Toiminnan tukena on yhteinen arvopohja, yhteisesti sovitut toimintatavat sekä yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen perustuva toimintakulttuuri, johon kaikki koulun aikuiset, lapset, oppilaat ja vanhemmat sitoutuvat.

3. Toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi

Ennaltaehkäisyssä korostetaan vuorovaikutustaitojen oppimista sekä yhteistyötaitoja. Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteissa ja niiden selvittämisessä korostetaan sitä, että oppilas/lapsi itse ymmärtää oman toimintansa seuraukset ja osaa asettua toisen asemaan.

3.1 Koulun toimintakulttuuri

Koulun toimintakulttuurilla tarkoitetaan tapoja, joilla arjessa toimitaan. Ulospäin se näkyy mm. käytännöissä ja toimintatavoissa, kuten vuorovaikutuksessa ja viestinnässä, yhteistyön rakenteissa ja linjauksissa sekä johtamisessa.

Turvallinen ja ilmapiiriltään ystävällinen toimintakulttuuri vahvistaa yhteisöllisyyttä. Se tukee opettajan ja oppilaan välistä sekä oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta. Se edistää oppilaan pystyvyyden ja osallisuuden kokemusta.

Perusopetuksessa on koko koulun opetushenkilöstön kanssa luotu yhdessä loukkaamattomat toiminnalliset arvot. Yhdessä luodut arvot vahvistavat kaikkia yhteisön jäseniä arvostavaa toimintakulttuuria ja sitä kautta loukkaamattomat arvot toimivat väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää ennaltaehkäisevästi. Arvot kertovat sen, mikä on hyväksyttävää ja tavoiteltavaa toimintaa yhteisössä.

3.2 Ryhmäyttäminen

Ryhmäyttämisellä tarkoitetaan prosessia, jossa ryhmän jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta, luottamusta, viihtymistä ja tuntemista kehitetään ja tuetaan tietoisesti. Ryhmäytymisprosessin tarkoituksena on edistää toisten tuntemista niin, että ryhmän jäsen tuntee olonsa ryhmässä mukavaksi ja turvalliseksi, hän tuntee voivansa vapaasti viihtyä ja ilmaista mielipiteitään, yrittää ja välillä erehtyäkin. Näin ollen ryhmäytyminen on edellytys myös kannustavan oppimisympäristön syntymiselle.

Jokainen luokka on erilainen ja ainutlaatuinen, mutta niiden taustalla vaikuttavat samat ryhmätoiminnan ilmiöt. Ryhmän kehittyminen toimivaksi ja yhteistyökykyiseksi vaatii aikaa ja tutustumista.

Toimiva ja turvallinen luokka alkaa muodostua siitä, että kaikki oppilaat tuntevat toisensa mahdollisimman hyvin ja ryhmäytyvät kiinteäksi luokaksi. Ryhmän tutustuminen onnistuu hyvin pienryhmissä. Vaihtuvissa pienryhmissä työskenteleminen takaa, että ryhmäläisille syntyy useita kahdenkeskisiä kontakteja. Näin oppilas saa oppitunnin sisällä mahdollisuuden löytää luokasta niitä ihmisiä, joiden kanssa työskentely sujuu hyvin ja oma olo tuntuu luontevalta.

Turvallinen ryhmä ei synny hetkessä, vaan ryhmän vuorovaikutus vaatii tietoista kehittämistä pitkin lukuvuotta. Lukuvuoden alku on merkittävä vaihe ryhmän turvallisuuden muodostumiselle ja etenkin koulunsa aloittavien oppilaiden ryhmäyttämiseen kiinnitetäänkin monissa kouluissa huomiota erilaisin tempauksin. Ryhmäyttämiseen ei kuitenkaan riitä yksi tutustumispäivä, vaan turvallisen ryhmän muodostumiseksi on tehtävä töitä jatkuvasti.

3.3 Tunne- ja vuorovaikutustaitojen systemaattinen opettaminen

Kiusaamisen ennaltaehkäisemisessä on tärkeää järjestelmällinen tunnetaitojen opettaminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa lasten ja oppilaiden ikätaso huomioiden.

Tunne- ja turvataitokasvatuksen avulla edistetään lapsen ja nuoren omia taitoja puolustaa itseään ja rajojaan väkivallan, kiusaamisen, häirinnän, houkuttelun ja ahdistelun tilanteissa niin lasten keskinäisissä suhteissa kuin myös aikuisten ja lasten välisissä suhteissa kaikissa ympäristöissä. Lapsia ohjataan kertomaan huolistaan turvalliselle aikuiselle, sillä vastuu lasten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista on kaikilla aikuisilla.

3.4 Oppilaskuntatoiminta

Oppilaskunnan toiminta on tärkeä osa lasten ja nuorten demokraattista toimintakulttuuria. Toimiminen oppilaskunnassa kehittää oppilaiden valmiuksia toimia oman ryhmänsä edustajana ja harjaannuttaa neuvotteluun perustuvaan yhteistoimintaan. Oppilaskuntatoiminnan tavoitteena on herättää oppilaiden kiinnostus oman koulun kehittämistä kohtaan.

3.5 Kummi- ja tukioppilastoiminta

Ranuan yhtenäiskoulun vuosiluokilla 1. ja 5. toteutetaan kummioppilastoimintaa. Käytännössä toiminta toteutetaan niin, että heti syksyllä koulunsa aloittaville ekaluokkalaisille nimetään kummioppilaaksi viidennen luokan oppilas. Kuhan koululla kummioppilastoimintaa toteutetaan niin, että 5. ja 6. vuosiluokkien oppilaat ovat kummeja koulun nuorimpien oppilaiden kanssa. Kummitunneilla isommat oppilaat

voivat esimerkiksi lukea pienemmille oppilaille, pelata yhdessä tai toteuttaa muuta yhdessä suunniteltua koulun kasvatus- ja opetustyötä palvelevaa tekemistä.

Tukioppilastoiminta tukee koulun kasvatus- ja opetustyötä ja perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteita. Ranualla tukioppilastoimintaa toteutetaan valinnaisena oppiaineena 8.- 9. luokilla. Toiminta vastaa laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin ja erityisesti seuraaviin kokonaisuuksiin: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2), Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) sekä Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Tukioppilastoiminta vastaa myös koulun toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteisiin sekä oppilaiden tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemiseen.

Tukioppilastoiminta on parhaimmillaan muiden ystävällistä huomioimista tavallisina koulupäivinä.

Lisäksi tukioppilaat voivat järjestää mukavia tapahtumia, joilla luodaan iloa koulupäiviin ja myönteistä ilmapiiriä. Tukioppilastoiminta vahvistaa vertaistuen keinoin nuorten osallisuutta, rakentaa turvallista kouluilmapiiriä sekä ennaltaehkäisee kiusaamisen lisäksi yksinäisyyttä.

Toiminnalla edistetään kaveritaitoja, ryhmässä toimimisen taitoja, harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja, toisen huomioimista ja empatiaa.

On arvokasta, että nuoret oppivat kantamaan vastuuta omasta yhteisöstään sekä opettelevat aktiivista toimijuutta. Jokaisella on omalla toiminnallaan mahdollisuus vaikuttaa asioihin ja tehdä hyvää.

3.6 Kodin ja koulun yhteistyö

On tärkeää, että koti ja koulu vetävät yhtä köyttä. Luottamuksellinen yhteistyö kotien ja huoltajien kanssa edesauttaa yhteistyön sujumista mahdollisissa ongelmatilanteissa.

Tärkeitä kanavia ovat wilman kautta tiedottaminen, huoltajaillat ja -tapahtumat sekä Vanhempainyhdistys.

3.7 Opiskeluhoolto

Tavoitteena on, että käytössä olevat oppilas- ja opiskelijahuollon toimintatavat edistävät oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, terveyttä, hyvinvointia, ehkäisevät ongelmien syntymistä ja turvaavat oikea-aikaisen tuen sitä tarvitsevalle.

Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla on merkittävä rooli erityisesti kiusaamisen ennaltaehkäisyssä ja sen vastaisten toimenpiteiden toteuttamisessa. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on osa koulun hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria ja ensisijainen opiskeluhuollon toteuttamistapa kouluyhteisössä. Yhteisöllinen opiskeluhuolto edistää niin oppilaiden oppimista ja hyvinvointia kuin koko yhteisön hyvää vuorovaikutusta, yhteenkuuluvuutta ja turvallisuutta. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on suunnitelmallista ja tavoitteellista työtä koulun arjessa.

3.8 Matalan kynnyksen puuttuminen

Kiusaamista voi olla vaikeaa erottaa yksittäisestä riitatilanteesta tai loukkaavasta käytöksestä. Jos loukkaavaan käytökseen ei puututa, se voi johtaa kiusaamiseen. Lasta ja nuorta pitää kannustaa ikätasonsa mukaisella tavalla ottamaan puheeksi kokemansa loukkaava käytös tai kiusaaminen suoraan tekijän kanssa. Jos lapsi tai nuori ei sitä uskalla tehdä, on tärkeää, että lasta ja nuorta rohkaistaan kertomaan aikuiselle kiusaamisesta, jolloin loukkaavaan käytökseen ja mahdolliseen kiusaamiseen voidaan myös puuttua.

Lasten, oppilaiden tai opiskelijoiden välisiä erilaisia riitatilanteita ei pidä koskaan vähätellä. Poikien nujakointiin välitunnilla on mentävä väliin, ja haukkumiseen tai nimittelyyn, sekä tytöille tyypilliseen porukasta ulos jättämiseen on puututtava.

4. Toimenpiteet väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään puuttumiseksi

4.1 Väkivaltaan puuttuminen

Väkivalta on sellaista fyysistä toimintaa, joka voi vakavasti vahingoittaa toista henkilöä, kuten lyöminen, potkiminen, kuristaminen tai teräasein tai muiden kiellettyjen välineiden avulla tapahtuva vahingoittaminen. Väkivaltatilanteet tulee aina selvittää. Niistä ilmoitetaan heti rehtorille ja jokaisessa väkivaltatapauksessa otetaan yhteys sekä uhrin että väkivallantekijän huoltajiin. Vakavat tapaukset selvitetään yhteistyössä poliisin kanssa. Koulun kriisiryhmä kutsutaan käsittelemään vakavia väkivaltatapauksia.

Ilmoitusvelvollisuuden alaisista seksuaalirikoksista on säädetty rikoslain 20 luvussa. Tietyillä henkeen ja terveyteen kohdistuvilla rikoksilla tarkoitetaan rikoslain 21 luvussa rikoksena rangaistavaksi säädettyjä tekoja, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Ilmoitusvelvollisuuden alainen rikos on esimerkiksi pahoinpitely. Rikoksesta epäilyn iällä ei ilmoitusvelvollisuuden suhteen ole merkitystä. Myös alle 15-vuotiaan nuoren tekemistä, ilmoitusvelvollisuuden alaisista rikollisista teoista tulee ilmoittaa poliisille.

Rikoslain 21 luvun tarkoittama pahoinpitelyrikos luokitellaan joko lieväksi pahoinpitelyksi, pahoinpitelyksi tai törkeäksi pahoinpitelyksi. Pahoinpitelyn kohteeksi joutualle ei välttämättä tarvitse aiheutua ruumiinvammaa, jotta teko täyttäisi ainakin lievän pahoinpitelyn tunnusmerkistön.

Myös opettajan ja koulun muuhun henkilökuntaan kuuluvan on syytä aina pahoinpitelyn kohteeksi joutuessaan tehdä rikosilmoitus poliisille. Vaikka kyseessä olisi alle 15-vuotiaan henkilön teko, suoritetaan asiassa poliisitutkinta, joka jo toimenpiteenä voi estää vastaavanlaisen tapauksen uusiutumisen.

4.2 Kiusaamiseen puuttuminen

Kiusaamiseen puuttuminen ja kiusaamistilanteiden selvittäminen on aikuisten tehtävä. Tämä aikuinen voi olla esimerkiksi koulun KiPu-tiimi, luokanopettaja/luokanvalvoja tai kuraattori.

Kiusaamistapaukset tulee aina kirjata. KiPu-tiimillä on omat lomakkeet käytössä. Toiveena on saada Wilmaan muistio, joka ei ole kenenkään oppilaan alla, ja tähän muistioon kirjattaisiin selvitettävät kiusaamistapaukset.

Tarpeen mukaan tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa (lastensuojelu, poliisi, kolmas sektori, nuorisopalvelut).

Käytämme ihmissuhteita korjaavia eli restoratiivisia menetelmiä ristiriitatilanteissa kouluissa. Restoratiivisuus on kohtaamista, kuuntelua, ihmisten välisten suhteiden eheyttämistä ja sosiaalisten taitojen vahvistamista.

Kiusaamiseen puuttumisessa keskeistä on:

- tasapuolinen tilanteen ja kiusaamistekojen selvittäminen kaikkien osapuolten ja tarvittaessa sivustaseuraajien kanssa
- osapuolten huoltajille kiusaamisesta tai epäilyistä kiusaamisesta ilmoittaminen välittömästi tilanteen tultua ilmi
- osapuolten kuuleminen erikseen
- yhteisen keskustelun järjestäminen (alle 18-vuotiaiden kohdalla vanhempien kanssa)
- anteeksipyyntömahdollistaminen kiusaajalle ja huonosti käyttäytyneelle
- tilanteen seurannasta sopiminen ja turvallisuuden varmistaminen
- kurinpitokeinojen ja turvaamistoimien käyttö
- neuvola- ja opiskeluhuoltopalveluihin ohjaaminen ja niiden käyttäminen
- tarvittaessa muille viranomaisille, kuten sosiaalitoimeen tai poliisille ilmoittaminen.

Lähde: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kiusaamisen-tunnistaminen-ja-puuttumisen-keinot>

Vuosiluokkien 1-6 malli kiusaamiseen puuttumiseen

Koulukiusaamiseen puututaan heti ja tapauskohtaisesti riittävän järeillä toimilla.

Selvitystyön aloittaa kiusatuksi tulleen oppilaan luokanopettaja yhteistyössä oppilaiden, huoltajien ja toisten koulun aikuisten kanssa. Rehtori tulee mukaan asian selvittelyyn pyydettyä. Tarvittaessa huoltajat, oppilaat ja muut asianosaiset kutsutaan koululle yhteiseen neuvotteluun matalalla kynnyksellä ja riittävän varhaisessa vaiheessa. Neuvottelujen tavoitteena on, että kiusaaminen loppuu. Neuvottelut päätyvät useimmiten sovintoratkaisuun. Tällöin järjestetään esimerkiksi kuukauden kuluttua seurantalaveri, jolloin käydään asian osaisten kanssa keskustelu vallitsevasta tilanteesta ja siitä, onko kiusaaminen loppunut.

Tapahtumien kulun ja sovittujen asioiden kirjaamisesta vastaa luokanopettaja.

Mikäli kiusaaminen ei lopu tai selviä oppilaiden, huoltajien, rehtorin ja luokanopettajan selvittelyssä tai asian vakavuus niin vaatii, voidaan mukaan pyytää myös muita viranomaisia, esimerkiksi koulukuraattori tai poliisi.

Koulussamme toimii myös opettajista ja koulunkäynninohjaajista koostuva tiimi, joka selvittää kiusaamistapauksia. Tiimille voidaan ohjata ne kiusaamistapaukset, jotka eivät ratkea luokanopettajan aloittaman selvitystyön myötä.

Kiusaamisen ehkäisyyn liittyvässä koulun kasvatustyössä keskeistä ovat vuorovaikutteisuus ja kiusaamisen vastaiset ajattelu- ja toimintatavat. Tärkeätä on, että kiusaamiseen puututaan varhain ja oppilaiden väliset kiistat selvitetään. Tätä korostetaan niin oppilaille, työntekijöille kuin huoltajillekin koko kouluvuoden ajan. Kodit voivat olla myös suoraan yhteydessä tiimiin.

Vuosiluokkien 7-9 malli kiusaamiseen puuttumiseen

Ranuan yläkoululla kiusaamisen puuttumiseen on nimetty työryhmä (KiPu- tiimi), joka työvuoden alussa informoi opetushenkilökuntaa kiusaamisen puuttumisen toimintatavoista. Oppilaille toteutetaan lukuvuoden alussa info kiusaamisen vastaisuudesta. Huoltajille KiPu-toiminnasta tiedotetaan Wilman välityksellä lukuvuoden alussa sekä huoltajien illoissa tai huoltajien varteissa.

Huoltajia pyritään ottamaan aktiivisesti mukaan kiusaamisen vastaiseen kampanjointiin ja tehdään yhteistyötä paitsi kiusaamisen ehkäisemiseksi, myös tapahtuneen kiusaamisen ilmi tuomiseksi ja lopettamiseksi.

Yläkoulussa toteutetaan kiusaamisen ennaltaehkäiseviä toimintatunteja luokanvalvojan tai aineopettajan ohjaamana sekä muun muassa oppilaanohjauksen ja terveystiedon tunneilla. Kiusaamisen ennaltaehkäisevää materiaalia voidaan hyödyntää tarpeen mukaan painottaen opettajan mielestä ajankohtaisia ja luokalle sopivia aihealueita. Materiaalia löytyy esimerkiksi KiVa-oppaasta sekä Rovaniemen kaupungin hyvinvoinnin vuosikellosta.

Kaikki kouluyhteisön aikuiset ovat velvollisia seuraamaan ja havainnoimaan kiusaamista. Kiusaamisepäily on tuotava ilmi, jotta kiusaamiseen voidaan puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kiusaamisesta voi ilmoituksen tehdä myös huoltaja tai opiskelija. Opiskelijoiden ilmoituksia ei saa vähätellä, vaan kaikki kiusaamistapaukset on saatettava KiPu-tiimin arvioitavaksi.

Keskeisessä asemassa on luokanvalvoja, jonka tulee panostaa oman ryhmänsä kuunteluun. Valvontaluokalta on kerättävä palautetta säännöllisin väliajoin ja kysyttävä mahdollisesta kiusaamisesta.

Kiusaamistapauksen tultua ilmi KiPu-tiimi aloittaa tapauksen selvittämisen. KiPu-tiimi keskustelee mahdollisen kiusatun ja kiusaajiksi ilmoitettujen kanssa. Toimintamalli on kuvattuna oheisessa kuviossa 6. Ilmoitetut kiusaamistapaukset ja niiden käsittelyt

kirjataan lomakepohjille, joita säilytetään henkilökunnan huoneen kaapissa olevassa KiPu-kansiossa.

Kaikki kouluyhteisön jäsenet ovat velvollisia ilmoittamaan havaitusta kiusaamisesta. Myös oppilaille on syytä muistuttaa asiasta. Kiusaamistapausten selvittäminen on aina kuitenkin koulun aikuisten vastuulla.
Yksittäiset, ei toistuvat riitatilanteet selvitetään opettajajohtoisesti (luokanopettaja/luokanvalvoja). Vakavammissa tilanteissa mukana on rehtori. Mikäli kyseessä on väkivaltaa tai omaisuuteen kohdistuvaa ilkivaltaa sisältävä tilanne, otetaan yhteys myös huoltajaan ja tarvittaessa poliisiin. Kiusaamis- tai vahinkotilanteissa on mahdollisuus myös sovittelun käyttöön.
Mikäli kiusaaminen on systemaattista ja toistuvaa (ks. Kiusaamisen kriteerit), ohjautuu tapaus KiPu-tiimin käsittelyyn.
Vaihe 1. Kiusaamisen ensi vaiheessa vastuuhenkilö on aikuinen, joka saa tiedon mahdollisesta kiusaamisesta. Hän täyttää KiPu-lomakkeen (lomake 1), joka toimitetaan KiPu-tiimille. KiPu-tiimi arvioi, onko kyseessä kiusaaminen vai yksittäinen konfliktitilanne. Jos kyseessä on kiusaamisen sijaan seksuaalisesta tai muusta häirinnästä, KiPu-tiimiläinen täyttää yhdessä oppilaan kanssa lomakkeen Selvityspyyntö häirinnästä.
Vaihe 2. KiPu-tiimi ottaa kiusaamistapauksen käsiteltäväkseen. Jokaista kiusaamistapausta selvittelee kaksi KiPu-tiimin jäsentä. Ensimmäiseksi KiPu-tiimi keskustelee kiusatuksi tulleen oppilaan kanssa (lomake 2). Tapaamisessa saadaan tarkennettua kuvaa siitä, mitä on tapahtunut, milloin on tapahtunut, miten pitkään kiusaaminen on jatkunut ja ketkä siihen ovat osallistuneet. Kun kiusatun kanssa on puhuttu, käydään erilliset keskustelut niiden kiusaamiseen osallistuneiden kanssa, joiden nimet ovat tulleet esille silloin, kun kiusaamisesta on ilmoitettu opettajalle/KiPu-tiimille tai joiden nimet ovat nousseet esiin keskustelussa kiusatun kanssa (lomake 3). Kiusaajille tehdään selväksi, että kiusaaminen on havaittu ja että sitä ei hyväksytä. Kiusaajia ohjataan huomaamaan oma kielteinen käyttäytymisensä ja heidän kanssaan pohditaan, miten olisi toimittava jatkossa. Kiusaajien kanssa voidaan keskustella myös ryhmänä. Harkinnan mukaan keskusteluun voidaan ottaa mukaan myös kiusattu. (lomake 4).

Ryhmäkeskustelussa sovitaan seurantakeskustelun ajankohta, joka on noin 2 viikkoa tapauksen selvittämisen aloittamisesta. Kun KiPu-tiimi on keskustellut kiusaamistapauksesta kiusatun ja kiusaajien kanssa, KiPu-tiimin jäsen on yhteydessä kiusatun ja kiusaajien huoltajiin sekä mahdollisesti tapausta selvittäneiden oppilaiden huoltajiin. Huoltajia tiedotetaan tapahtuneesta ja kerrotaan seuranta-ajasta. Huoltajia pyydetään keskustelemaan oppilaan kanssa tapahtuneesta.
Vaihe 3. Seurantakeskustelussa KiPu-tiimin jäsenet tapaavat aluksi kiusatun oppilaan. Hänen kanssaan varmistutaan siitä, että tilanne on muuttunut paremmaksi. (Lomake 5) Tämän jälkeen tavataan yhtä aikaa kaikki kiusaamiseen osallistuneet oppilaat, ja tarkistetaan, ovatko tehdyt sopimukset pitäneet ja kiusaaminen loppunut. (Lomake 6) Mikäli näin on tapahtunut, annetaan kiitosta ja asia jää siihen. Kaikki KiPu-tiimin toimintaan liittyvät keskustelut kiusatun ja kiusaajien kanssa dokumentoidaan ja arkistoidaan. Myös huoltajayhteydenotot kirjataan.
Vaihe 4. (Jos kiusaaminen jatkuu.) Jos kiusaaminen jatkuu edelleen, järjestää KiPu-tiimi välittömästi laajennetun tapaamisen. Tapaamiseen osallistuvat asiaa hoitaneen KiPu-tiimin lisäksi rehtori ja koulukuraattori sekä kiusattu että kiusaavat oppilaat huoltajineen. Palaverissa sovitaan pelisäännöt sille, että kiusaaminen loppuu varmasti. Tarvittaessa KiPu-tiimi pyytää laajennettuun palaveriin mukaan myös koulupoliisin.

Kuvio: Kiusaamistilanteiden selvittämismalli.

Vastuu turvallisesta oppimisympäristöstä kuuluu lain mukaan koululle. Jos koulun omat keinot eivät riitä kiusaamisen ratkaisemiseksi, voi poliisia konsultoida asiassa muiden ratkaisujen löytämiseksi. Poliisilla voi olla esimerkiksi Ankkuritoiminnan puitteissa mahdollisuus tukea kiusaamistilanteen ratkaisemista. Myös sovittelutoimisto voi ottaa roolia näissä tilanteissa.

Kiusaaminen voi olla myös rikos tai rikollinen teko, josta voi tehdä rikosilmoituksen. Poliisilla on myös velvollisuus kirjata tietoonsa saamansa rikosepäily.

4.3 Häirintään puuttuminen

Kaikenlainen häirintä on aina ei-toivottua ja yksipuolista. Toiseen henkilöön kohdistunut huomio muuttuu häirinnäksi tai ahdisteluksi ainakin silloin, jos sitä

jatketaan, vaikka kohteeksi joutunut on ilmaissut pitävänsä sitä loukkaavana tai vastenmielisenä. Lähtökohtana on henkilön oma kokemus. Se, mitä koetaan häirinnäksi tai ahdisteluksi, riippuu henkilöstä, tilanteesta, osapuolten välisestä suhteesta ja vuorovaikutuksesta sekä aikaisemmista kokemuksista.

Jokaisella kouluyhteisön jäsenellä tulee olla oikeus määritellä omat rajansa sekä velvollisuus tunnistaa toisten rajat ja kunnioittaa niitä. Jokaisella yhteisöön kuuluvalla on oikeus omaan kehoonsa, tunteisiinsa ja mielipiteisiinsä, oikeus määrittää omat rajansa, määrätä kuka saa koskea ja mihin sekä oikeus ympäristöön, jossa saa näyttää omalta itseltään. Kaikenlainen häirintä ja ahdistelu loukkaavat yksilön oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen ja itsemääräämiseen.

Häirintä voi olla seksuaalista tai esimerkiksi henkilöön ikään, alkuperään, uskontoon, vakaumukseen, terveydentilaan tai vammaisuuteen liittyvä häiritsevä käyttäytyminen.

Häirintä voi olla muodoiltaan verbaalista, non-verbaalista tai fyysistä. Häirintä voi näyttäytyä monella tavalla. Suoran henkilökohtaisen häirinnän lisäksi myös sosiaalisen median kautta tapahtuva häirintä tulee ottaa vakavasti.

Kokemus seksuaalisesta häirinnästä voi syntyä esimerkiksi seuraavin yksilöä loukkaavin tavoin:

- sukupuolisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- härskit puheet, kaksimieliset vitsit
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat asiattomat huomautukset tai kysymykset
- esille asetetut pornografiset tai yliseksuaaliset painotuotteet
- seksuaalisesti värittyneet kirjeet, puhelinviestit ja sähköpostit
- häiritsevä fyysinen koskettelu
- sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset
- raiskaus tai sen yritys
- halventavat puheet toisesta sukupuolesta tai toisen sukupuolen alentaminen yhteisön vuorovaikutustilanteissa, valinnoissa ja päätöksissä

Jos kouluyhteisössä ilmenee häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua, tilanteen korjaamiseksi on ryhdyttävä toimenpiteisiin. Häirinnän kohteeksi joutunut täyttää Selvityspyyntö häirinnästä –lomakkeen yhdessä jonkun koulun aikuisen kanssa tai itsenäisesti. Selvityspyyntö toimitetaan opiskeluhuollon edustajalle, joka ottaa asian esille kerran viikossa kokoontuvassa koulukohtaisessa opiskeluhuollossa, jossa sovitaan asian selvittämisen työnjako. Alla on kuvattu toimintamalli häirintätilanteeseen joutuneelle.

KOKEMUS HÄIRINNÄSTÄ
Vihjailu, ehdotukset, seksistisiä puheita, koskettelua...

ILMAISE VÄLITTÖMÄSTI JA YKSISELITTEISESTI HÄIRITSIJÄLLE	
että koet hänen toimintansa epäasialliseksi kohteluksi ja kehota häntä lopettamaan se.	Muista, että kyse saattaa olla käyttäytymisestä, jota häiritsijä itse ei ymmärrä loukkaavaksi.

JOS HÄIRINTÄ JATKUU...		
Kirjaa ylös: tapahtuma-ajat ja –paikat, mitä tapahtui, keitä oli läsnä. Kirjauksilla voi olla merkitystä mahdollisten myöhempien toimenpiteiden kannalta.	Säilytä mahdolliset todisteet esim. viestit.	Ota yhteyttä johonkin koulun aikuiseen neuvojen ja tuen saamiseksi. → Täytä selvityspyyntö häirinnästä – lomake.

Ilmoituksiin tulee suhtautua vakavasti ja häirintätilanteissa häiritsijä on aina vastuussa. Häirintävaihteet pitää aina selvittää ja kaikilla osapuolilla tulee olla oikeus tulla kuulluksi. Näin varmistetaan kaikkien osapuolten oikeusturvan toteutuminen. Jos häirintä sisältää fyysisen koskemattomuuden tahallisen loukkauksen tai uhkauksen siitä, asia annetaan viranomaisten selvitettäväksi. Häirintätilanteen selvittelyprosessi on kuvattu alla.

TILANTEEN SELVITTELY	
Sekä häirinnän esille ottanutta, että toista/toisia osapuolia kuullaan erikseen. Kuulemisessa pyritään selvittämään tapahtumat ja niiden perusteiksi esitetyt väitteet. Keskustelut kirjataan ylös lomakkeelle.	Asiaa hoitavat opiskeluhuollon edustajat (2) kutsuvat tarvittaessa osapuolet keskustelemaan yhdessä asiasta.

YHTEINEN TAPAAMINEN	
Keskustelussa selvitetään tapahtumien kulku, kuullaan asianomaisia ja sovitaan, miten jatkossa käyttäydytään. Keskustelusta tehdään muistio yksityisyydensuoja huomioiden. Keskustelut kirjataan ylös lomakkeelle.	Opiskeluhuollon edustajat voivat tarvittaessa ottaa yhteyttä kouluterveydenhoitoon/psykologisiin/kuraattoriin henkilökohtaisen avun saamiseksi.

TILANTEEN SEURAAMINEN JA SOVITUISTA TOIMENPITEISTÄ HUOLEHTIMINEN
Opiskeluhuollon edustajien tehtävänä on huolehtia, että sovitut toimenpiteet toteutuvat sekä seurattava tilannetta. Tarvittaessa pidetään seurantalaveri.

5. Lainvastainen toiminta koulussa

(Lähde: poliisin kouluille toimittama ohjeistus)

Kouluissa lainvastaisia tekoja käsitellään liian usein kiusaamisena. Kiusaaminen on epämääräinen ja vähättelevä ilmaisu, joka ei kerro yksittäisen teon vakavuutta, vastenmielisyyttä tai lainvastaisuutta. Laissa kiusaamista ei ole määritelty.

Kiusaamiseksi kutsutut lainvastaiset teot ovat tahallisia, jotka täyttävät lähes aina jonkin rikoksen tunnusmerkistön. Alle 15-vuotias ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa ikänsä takia, mutta korvausvastuu hänellä on. Tekojen vakavuutta on kuvattava niiden oikeilla nimillä ja tekotavoilla. Lainvastainen teko ei voi lieventyä kiusaamiseksi vain siksi, että se tapahtuu koulun alueella.

Normaaliin kasvuun ja kehitykseen kuuluu haasteita. Myönteisten sosiaalisten suhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä on lähes kaikilla ajoittain vaikeuksia. Nämä taidot ovat koululaisilla vasta kehittymässä ja sen vuoksi ristiriitoja koululaisten välillä esiintyy. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamisen ja kehittämisen kautta luodaan myönteistä toimintakulttuuria, joka estää ja vähentää kiusaamista sekä lainvastaisia tekoja merkittävästi. Normaaliin kasvuun ja kehitykseen ei kuitenkaan kuulu sellaiset teot, jotka täyttävät rikoksen tunnusmerkistön. Niiden selvittäminen kuuluu viranomaisille.

5.1 Ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen ja ilmoitusalttius

Virkatoimintaan kuuluu harkintavallan käyttäminen. Tavanomaiset, vähäiset kahnaukset lasten välillä, joihin puututaan koulujen kasvatuksellisilla tai kurinpidollisilla toimilla, eivät aiheuta ilmoitusvelvollisuutta poliisille. Ilmoitusvelvollisuutta pohdittaessa on aina syytä huomioida lapsen ikä ja kehitystaso.

Pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttävän teon osalta ilmoitusvelvollisuus syntyy. LastensuojeluL 25§ mukaisesti lasten ja nuorten kanssa työskentelevien on tehtävä rikosilmoitus poliisille tietoon tulleesta lapseen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta tai henkeen ja terveyteen kohdistuneesta rikoksesta, josta voi seurata kaksi vuotta vankeutta. Epäselvissä tilanteissa konsultoidaan viranomaisia. Yhteystiedot löytyvät asiakirjan lopusta.

5.2 Toimintamallit kouluissa tapahtuviin yleisimpiin lainvastaisiin tekoihin

Lainvastainen teko, joka täyttää pahoinpitelyn tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas esim. lyö, potkii, puree, raapii tai muuten aiheuttaa toiselle näkyvän vamman, taikka väkivaltaa käyttämättä vahingoittaa toisen terveyttä. RL 21:5§, virallisen syytteen alainen teko.

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
 - Akuutissa tilanteessa ilmoitus hätäkeskukseen.
 - Ilmoitus poliisille.
 - Lastensuojeluilmoitus.
 - Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
 - Rangaistusasteikko 15v täyttäneelle on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.
-

Lainvastainen teko, joka täyttää laittoman uhkauksen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas uhkaa toista rikoksella siten, että uhatulla on perusteltu syy olettaa joutuvansa rikoksen uhriksi. RL 25:7§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
 - Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
 - Uhatun turvallisuuden varmistaminen.
 - Jatkotoimet ja ennaltaehkäisyn varmistaminen.
 - Lastensuojeluilmoitus.
 - Tarvittaessa ilmoitus poliisille.
 - Rangaistusasteikko 15v täyttäneelle on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.
-

Lainvastainen teko, joka täyttää varkauden tai näpistyksen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas anastaa toisen omaisuutta. RL 28: 1 ja 3§, anastetun omaisuuden arvosta riippuen virallisen syytteen alainen rikos tai asianomistajarikos.

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
- Ilmoitus poliisille; kauppaliikkeiden toivotaan ilmoittavan näpistykset aina poliisille.

- Lastensuojeluilmoitus.
 - Rangaistusasteikko 15v täyttäneelle on sakkoa tai vankeutta enintään vuodeksi ja kuudeksi kuukaudeksi.
-

Lainvastainen teko, joka täyttää vahingonteon tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas rikkoo tahallaan toisen omaisuutta tai aiheuttaa niin ikään tahallaan muutoin omaisuusvahingon. RL 35:1§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet:

- Toiminnan välitön keskeyttäminen.
 - Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
 - Lastensuojeluilmoitus.
 - Ilmoitus poliisille mikäli teko jatkuu.
 - Rangaistusasteikko 15v täyttäneelle on sakko tai enintään vuosi vankeutta.
-

Lainvastainen teko, joka täyttää yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas julkaisee toisesta tiedotusvälineissä halventavia tai pilkkaavia kuvia tai muita tietoja tai muulla tavoin julkaisee sellaisia suuren joukon tietoon, esim. netin keskusteluryhmissä. RL 24:8§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet:

- Toiminnan välitön keskeyttäminen.
 - Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
 - Lastensuojeluilmoitus.
 - Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
 - Rangaistusasteikko 15v täyttäneelle on sakko.
-

Lainvastainen teko, joka täyttää kunnianloukkauksen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas levittää julkisesti perätöntä tietoa, joka on omiaan aiheuttamaan toiselle vahinkoa, kärsimystä tai muuten halventaa häntä taikka muuten julkisesti halventaa toista. RL 24:9§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
 - Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
 - Lastensuojeluilmoitus.
 - Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
 - Rangaistusasteikko 15v täyttäneelle on sakko.
-

Lainvastainen teko, joka täyttää viestintäsalaisuuden loukkauksen

tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas avaa luvatta toisen matkapuhelimen tai tietokoneen ja hankkii tietoa niissä olevista viesteistä, kuvista tai muusta materiaalista. RL 38:3§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
 - Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
 - Lastensuojeluilmoitus.
 - Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
 - Rangaistusasteikko 15v täyttäneelle on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.
-

Lainvastainen teko, joka täyttää identiteettivarkauden tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas esiintyy toisen matkapuhelimella tai nettiosoitteella tämän tiedoilla keskusteluryhmissä tai muissa vastaavissa foorumeissa. RL 38:9a§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
 - Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
 - Lastensuojeluilmoitus.
 - Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
 - Rangaistusasteikko 15 vuotta täyttäneelle on sakko.
-

Lainvastainen teko, joka täyttää viestintärauhan rikkomisen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas häirintätarkoituksessa, vastoin toisen tahtoa soittaa tai lähettää lukuisia viestejä tälle, tilaa pilapuheluita tai muutoin merkittävästi häiritsee sähköisten viestinten kautta. RL 24:1a§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
 - Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
 - Lastensuojeluilmoitus.
 - Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
 - Rangaistusasteikko 15v täyttäneelle on sakko tai enintään 6 kk vankeutta.
-

Lainvastainen teko, joka täyttää salakuuntelun tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas tallentaa salaa sellaisia toisten keskusteluja, jotka eivät ole tarkoitettu

hänen tietoonsa, eivätkä puhujat ole voineet olettaa ulkopuolisten kuulevan heidän puheitaan. RL 24:5§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
 - Ilmoitus kaikille osapuolille ja heidän huoltajilleen.
 - Lastensuojeluilmoitus.
 - Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
 - Rangaistusasteikko on 15v täyttäneelle sakko tai enintään vuosi vankeutta.
-

Lainvastainen teko, joka täyttää salakatselun tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas kuvaa salaa henkilöä koulussa, käymälässä, pukuhuoneessa tai muussa vastaavassa paikassa kuvattavan yksityisyyttä loukaten. RL 24:6§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
 - Ilmoitus kaikille osapuolille ja heidän huoltajilleen.
 - Lastensuojeluilmoitus.
 - Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
 - Rangaistusasteikko on 15v täyttäneelle sakko tai enintään vuosi vankeutta.
-

Lainvastainen teko, joka täyttää vainoamisen tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten oikeudettomasti vainoaa toista vastoin tämän tahtoa siten, että se on omiaan aiheuttamaan pelkoa tai ahdistusta. RL 25:7a§, asianomistajarikos.

Toimenpiteet:

- Teon välitön keskeyttäminen.
- Ilmoitus kaikkien osapuolten huoltajille.
- Lastensuojeluilmoitus.
- Koulun toimenpiteet, mikäli ei rikosilmoitusta.
- Rangaistusasteikko on 15v täyttäneelle sakko tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Kiusaamiseksi mielletään lisäksi runsas joukko tekoja, jotka eivät täytä rikoksen tunnusmerkistöä, eivätkä ne sinällään ole lainvastaisia. Teot ovat kuitenkin vakavia ja julmia, eikä niitä saa väheksyä. Niihin tulee reagoida heti ja ne tulee keskeyttää välittömästi. Tällaisia tekoja ovat esim. eristäminen, vähättely, aliarvioiminen,

nimittely, yllyttäminen itsemurhaan sekä erilaiset ilmeet, eleet ja merkit, joilla halvennetaan toista. Tällöin puhutaan henkisestä väkivallasta. Mainitut teot vaarantavat helposti lapsen ja nuoren kasvun ja kehityksen. Tällaisiin tekoihin puututaan lastensuojelulain velvoittaman lastensuojeluilmoituksen kautta. Henkinen väkivalta voi joissain tapauksissa täyttää RL 21§ pahoinpitelyn tunnusmerkistön.

Lasten ja nuorten kanssa toimivalla henkilöstöllä on lakiin perustuva velvollisuus tehdä rikosilmoitus alaikäiseen lapseen kohdistuneesta seksuaali- tai pahoinpitelyrikoksesta. Jättämällä tekemättä rikosilmoituksen Lastensuojelulain 25§ tarkoittamista teoista, rikkoo itse omaa virkavelvollisuuttaan. Ilmoitus on tehtävä välittömästi, kun tieto teosta on saatu.

Jokainen ilmoitus käsitellään yhteistyössä tarvittavien eri viranomaisten kanssa, kuten poliisin, nuorten oikeusedustajien, oppilashuollon ja lastensuojelun henkilöstön kanssa.

6. Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän seuranta ja arviointi

Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätapausten selvittäminen on tärkeä kirjata.

Kirjaaminen tapahtuu oppilas- ja opiskelijatietojärjestelmään tuntimerkintänä. Lisäksi kiusaamis- ja häirintätapauksille on oma lomakkeisto johon tapaus kirjataan tarkemmin. Tavoitteena olisi saada nämä lomakkeet Wilmaan.

Joka toinen vuosi toteutettava Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskysely sekä kolmen vuoden välein tapahtuvat opiskeluympäristön ja -yhteisön terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastukset tuottavat arvokasta tietoa väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään liittyvästä tilanteesta, ilmiöiden esiintyvyydestä ja vakavuudesta.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän seurantaan ja arviointiin liittyvinä tietoina voidaan hyödyntää myös muuta kansallista ja paikallista vertailutietoa, kuten Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen TEAviisarin vertailutietoa, WHO:n koululaistutkimusta, laajojen terveystarkastusten yhteenvetoja sekä koulujen toteuttamia omia hyvinvointiin ja kiusaamiseen liittyviä kyselyjä.

7. Suunnitelman päivitys, perehdytys ja tiedotus

Oppilaita, huoltajia sekä henkilökuntaa tiedotetaan lukuvuosittain väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisystä sekä niihin puuttumisesta.

Koulukohtainen ”Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä” käydään läpi henkilökunnan kanssa lukuvuoden alussa.

Koulutussuunnitelman mukaisesti henkilökunnalle järjestetään täydennyskoulutusta osaamistarpeet tunnistaen ja osaamista vahvistaen.

8. Ohjaavat asiakirjat ja lähteet

8.1 Ohjaava lainsäädäntö

- Suomen perustuslaki (731/1999)
- Varhaiskasvatuslaki (580/2015)
- Perusopetuslaki (628/1998) • Lukiolaki (629/1998)
- Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)
- Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)
- Rikoslaki (19.12.1889/39)
- Terveystieteidenhuoltolaki (1326/2010)
- Terveystieteidenhuoltoasetus (338/2011)

8.2 Ohjaavia asiakirjoja

- Euroopan ihmisoikeussopimus (SopS 18-19/1990)
- Yhdistyneiden kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimus (Sops 59-60/1991)
- Aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet (2011)
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014)
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014)
- Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa, Oppaat ja käsikirjat 2020:3a (OPH)
- Tasa-arvotyö on taitolaji, Oppaat ja käsikirjat 2015:5 (OPH)
- Opas seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa, Oppaat ja käsikirjat 2020:4a (OPH)
- Järjestyssääntöjen laatiminen ,Ohje 1/012/2016 (OPH)
- Tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käyttöön liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista koulussa, Oppaat ja käsikirjat 2017:5a (OPH)

8.3 Lähteet

- Opetushallitus: <https://www.oph.fi/fi/ei-kaikelle-vakivallalle>
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/tiedot>
- Tukioppilastoiminta: <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/tukioppilastoiminta/>
- Oulun malli: <https://www.ouka.fi/media/7137/download>

- Granskog, P., Haanpää, S, Lahtinen, M. Laitinen, K. & Turunen-Zwinger, S. 2018. Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2018:4a.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/190023_opas_seksuaalisen_hairinnan_ennaltaehkaisemiseksi_ja_siihen_puuttumiseksi_ko.pdf
- Voiko kiusaaminen olla rikos:
<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2021-AK-401484.pdf>
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2020. Nettikiusaaminen.
<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/hyvinvointia-digiajassa/nettikiusaaminen/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Seksuaaliväkivalta.
<https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-muodot/seksuaalivakivalta>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Sukupuolten tasa-arvo - Tasa-arvosanasto. <https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto>
- Väestöliitto. 2019. Seksuaalinen ahdistelu.
<https://vaestoliitonterapiapalvelut.fi/2019/07/22/seksuaalinen-ahdistelu/>

9. Yhteystietoja

9.1 Sosiaalitoimi

Ranuan sosiaalityöntekijä

Puhelin sosiaalityöntekijä-lastenvalvojalle 040 519 1737
Normaali aukioloajat ma-to 10.00-11.00

Sosiaalipäivystykseen voi soittaa ympäri vuorokauden numeroon **040 7266 965**. Virka-aikana kello 8–17 on käytössä takaisinsoittojärjestelmä. Voit jäädä linjalle odottamaan tai jättää takaisinsoittopyynnön, jolloin sinulle soitetaan mahdollisimman pian takaisin.

Linkki lastensuojeluilmoitukseen:

https://www.sosiaalijaterveyspalvelut.fi/kysyhoitajalta/kysy/anon_laskenta_kaa_kkoinen_lastensuojeluilmoitus_asiakas

9.2 Ennalta estävä toiminta (EET) Lapin poliisilaitos

Sähköposti: ennaltaestava.lappi@poliisi.fi, puhelin 0095 466 800

Toiminnan kuvaus: Ankkuritoiminnan painopisteessä ovat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret, jotka oireilevat esim. rikoksilla, päihteillä tai on syntynyt huoli nuoren radikalisoitumisesta. Toimijoina ovat poliisin lisäksi sosiaalipalvelut, nuorisotyö ja terveydenhuolto.

Yhteystiedot:

- Voit jättää yhteydenottopyynnön sähköpostitse osoitteeseen ankkuri.lappi@poliisi.fi
 - Poliisi 0295 466 993 (jos numero ei vastaa, jätä sähköpostitse soittopyyntö yllä olevaan osoitteeseen)
-

9.3 Sovittelu

Rovaniemen, Ranuan ja Posion sovittelutoimisto tuottaa sovittelupalvelua toimialueella: Rovaniemi, Ranua ja Posio. Näiden osalta saa tarvittaessa lisätietoa Rovaniemen, Ranuan ja Posion sovittelutoimistosta puhelimitse numeroista 040 7236 721 ja 0400 829 790. palvelun tuottajana toimii Rovalan Settlementti ry.

Lisätietoa on saatavissa myös Sovittelu - Rovala tai yleisesti sovittelusta www.thl.fi/sovittelu

Muistiinpanoja:

[illegible]